

Pasvalio Mariaus Katiliškio viešosios bibliotekos konkursui

*Rasa Varžinskaitė
Pasvalio Petro Vileišio gimnazijos
3g klasės mokinė*

ESĖ

2007 m.

Pralekiantys vaizdiniai

Įsėdi į mašiną ir važiuoji pirmyn. Matai, kaip iš akiračio dingsta įvairiausi vaizdiniai. Galop pranyksta ir namai, bet vis tiek važiuoji pirmyn. Nestoji. Priešingai, dar labiau spusteli greičio pedalą ir visi iki tol aiškiai matyti siluetai susilieja į visumą. Nebeįžvelgi ryškių spalvų – lieka tik jų maišatis...

Važiuoji kažkur. O kur? Ech, argi tai svarbu, juk ne kiekvienas iš mūsų žinome, kur prasideda ir kur baigiasi mūsų kelias. Nežinome, kokioje degalinėje sustosime ir kokio kuro įsipilsime.

Visgi galiausiai trumpai stabteli. Bet ir tada nežinai: flirtuosi su nesiskutusiu vairuotoju, kuris ką tik prie tavęs prisėdo triukšmingoje kavinėje, ar ne? Gal tau visiškai nesvarbu, kad jo tarpudantyje matyti per pusryčius godžiai suvalgyto sumuštinio su pakepintais svogūnais likučiai, ir tu linksmai mirktelėsi jam, o gal tave vimdo nuo jo dvelkiantis cigarečių ir alkoholio kvapo mišinys?

Netrukus vėl pajudi pirmyn. Vėl važiuoji tolyn. Tik staiga nukrečia šiurpulis. Atrodo, kad toje spalvų ir vaizdinių maklynėje žiūrėjai iki gyvo kaulo pažįstamus kontūrus.

Nusistebi. Gal tai namai? Bet tuo gali patikėti vieną, antrą, galų gale trečią sykį iš eilės, bet kai toks jausmas apima ketvirtą ar keturiasdešimt ketvirtą sykį, norom nenorom suvoki, kad tai svetimi miškai, ne tie keliai, kuriais vaikystėje bėgiojai, visiškai kitokios vietovės ir erdvės. Yra tik troškimas išvysti namus, na, bent jau mažytį trupinėlių jų atspindžio visame kame. Nuotrupą, įsimaišiusią į tuos nepažintus kelio pakraščius. Trokšti kažko savo ir šilto. Visa širdimi trokšti išgirsti tą miško ošimą, tariantį:

– Tu vėl namie...

Atiduonum kad ir visą pasaulio auksą už galimybę sugrįžti namo, kad vėl galėtum ryte pabudusi išgirsti skardų juoką ir išvysti tėvus, laimingai besišypsančius.

Bent jau aš – atiduočiau.

Štai todėl namai yra mums tiek svarbūs, kiek labai dažnai trokštame juos matyti ten, kur jų visiškai nėra.

Sena moterytė

Atrodo, kiek nedaug kartais tereikia. Lyžteli karamelinius ledus, kurie atgaivina tave karštą dieną, ir jau esi devintam danguj. Bet ar išties tik tiek ir tereikia žmogui – karamelinių ledų porcijos? Juk kam tada svajojame, kam tada viliamės, jog rytoj bus geriau? Vis kažko laukiame, bet ko, kartais ir patys nežinome.

Kartais taip skubame pirmyn, kad užmirštame, kur lekiamo. Užmirštame, kad aplink mus gyvena žmonės, kurie sulaukę net penkiasdešimties nenustoja svajoti.

Štai kad ir vakar, skubėdama į autobusų stotį, lėčiau pirmyn, troškau kuo greičiau sugrįžti į namus, į tą tvirtovę, kurios niekas ir niekad nesugebėtų įveikti.

„Penkios minutės. Ne, keturios, ir autobusas pajudės iš stotelės, jei nespėsiu – taip ir liksiu čia stovėti nieko nepėšusi,“ – mąščiau.

Tik staiga kažkas mane sugriebė už rankos ir trūktelėjo. Staigiai atsisukau.

– Vaikeli, būk gera, padėk peržengti man šį slenkstį. Jau senatvė, pati nebegaliu, dar pargriūsiu, – ištarė sena moterytė raukšlių išvogotu veidu. Jos akyse atsispindėjo nuoširdus prašymas.

Tą akimirką suglumau. Ką man daryti? Padėti ir greičiausiai pavėluoti į autobusą ar nuskubėti tolyn, palikus ligų išvargintą moterį likimo valiai?

„Pavėluosiu, tikrai pavėluosiu. Vairuotojas tikrai nelauks, o po to autobusas važiuos tik, tik... Ach, tik apie penktą važiuos kitas, taip ilgai laukti, o ne! Na, ir diena...“ – svarsčiau.

Tačiau visgi likau. Paėmiau moteriškę už rankos ir padėjau peržengti slenkstį, kurį vienu žingsniu būčiau peršokusi. Dar trupučiuką ją palydėjau ir mūsų keliai išsiskyrė. Į laikrodį jau ir nebepažvelgiau. Tik skubėjau tolyn, vis tolyn.

Kai atėjau į stotį, autobusas dar nebuvo išvažiavęs.

Atsidusau ir nurimau...

Taip, aš suspėjau.

Taip, aš likau ir padėjau.

Taip, aš dvejojau.

Atrodė, kad tas veiksmas, kai moterytė žengė su manimi porą žingsnių, užtruko visą amžinybę, o pasirodo – vos akimirką.

O kodėl? Nežinau...

Ir kai autobusas pajudėjo, pro apdulėjusį langą mačiau ją, tą pačią moterytę, svirduliuojančią keliuku, drebančioje rankoje laikančią maišelį, pilną pirkinį. Tikriausiai ji, kaip ir aš, tetroško kuo greičiau sugrįžti į savo tvirtovę – namus. Jos svajonė, atrodytų, buvo tokia paprasta ir menkutė – nenugriūti kur nors pakelėje, išgyventi dar vieną dieną.

Daugiau jos nebeišvydau, nors viliauosi, kad kada nors ją dar sutiksiu. Tada stabtelėsiu ir paklausi:

– Kur skubate? Apie ką svajojate?

Gėlininkas

Grandioziškas sodas, toks didžiulis ir spalvotas...

Siauras keliukas sodo viduriu vinguriuoja tolyn. Čia, vienoje kelelio pusėje, auga baltosios rožės, lelijos, chrizantemos, kitoje – kamelijos, vijokliai, našlaitės, laukų gėlės, raudonosios rožės...

Kiekvienas net ir menkiausias, mažiausias žiedelis yra savo vietoje, atrodo, kad kiekvienas stiebelis išdygo būtent ten, kur ir turėjo išdygti. Mažulyčiai, spalvoti žiedeliai godžiai geria saulės spindulius. Sodo gilumoj kažkas tyliai tyliai krebžda...

Prienu artėliau ir, sutelkusi dėmesį į tą plačiai išsikerojusį gėlių krūmą, bandau pamatyti – kas ten? Staiga žilstelėjusi galva pakyla ir rausvos lūpos akinančiai nusišypso.

– Laba diena, panele. Pasiklydote?

– Aš... na, ne, ką jūs, aš tik šiaip, šiaip klaidžioju po šį karališką sodą...

– Chmm, karališką... Didingai skamba... – aksominiu balsu ištaria jis ir vėl pasilenkia, pu-rena juoda žemės kauburėlį aplink augalą.

– Dailios gėlės.

– Unikalios ir neįkainojamos, – entuziastingai pareiškia jis, pasukęs galvą į mane. – Antro tokio lapelio kaip šis, – piršto galiuku švelniai perbraukia per žalsvą žvilgančio saulėje augalėlio lapelį, – niekur nesurastum. Nors... daugumai atrodo, kad visos gėlės vienodos, vienodi žiedai, vienodos spalvos, vienodi lapai, bet yra visiškai kitaip...

– Gėlės panašios į žmones...

– Ach, ne, aš taip nedirščiau teigti, panele. Daugumos žmonių unikaliais pavadinti neįmanoma. Dauguma sudaro masę, kurioje vienas nuo kito niekuo nesiskiria. Madinga šiais laikais būti turtingo ir garsaus žmogaus kopija, dieną kaline ar pinigų vergu... Ach, tie žmonės, jie visados trokšta būti į ką nors panašūs... Žudosi, jei to nepasiekia. O šie trapūs žiedeliai ne tokie... Jie skirtingai kvėpia, skirtingai iškarpyti lapeliai, skirtingi kiekvieno žiedelio atspalviai...

– Jūs su tokia ugnele akyse ir meile kalbate apie...

– Apie paprasčiausias žoles? Tai norėjote pasakyti?..

– Na, ne, aš tik...

– Suprantama. Juk tai iš tiesų paprasčiausios žolės, – skardžiai nusijuokia, po to atsitiesia ir nerangiai pasiražo. – Žolės...

– Jūs...

– Gėlininkas, – greitai užbaigia sakinį. – Arba sodininkas. Kaip sakoma, kaip pavadinsi, taip nepagadinsi... – nuoširdžiai nusišypsojo jis vėl.

Papučia šiltas vasaros vėjas.

Iš toli ataidi mamos balsas, kviečiantis grįžti.

– Na, man metas, gėlininke, važiuoti namo reikia...

– A... Aha, – gėlininkas atsistoja ir nuskynęs vieną rausvą gėlės žiedelį įdeda jį į mano delnus. Švelniai, palengva užgniaužia mano pirštus, taip, kad jie nesumaigyti jau vystančio, bet dar kupino saulės šviesos ir gyvybės žiedelio. Pakelia į mane akis... – Ak, panelyte, žiedai žydėjo ir žydės, man jie žemės centras, dangaus pakraštys, raktas, atrakinantis auksines duris, už kurių slepiasi amžinybė. Išsaugok šį žiedą ir neleisk, kad tavo širdis ir kūnas taptų kažkieno kito atspindžiu. Gėlės – džiaugsmas ir palaima... Atmink, kad kartais reikia nuskinti žiedą, nes jei tu to nesuspėsi padaryti, nesuspėsi jo paslėpti savy, kiti jį nuskynę padės ant tavojo karsto. Neleisk jam nuvysti.

Jis atsitraukia ir pasiėmęs karutį, kažką niūniuodamas, nuvažiuoja tolyn. O aš lieku stovėti, žvelgdama į tolstantį dainuojančio sodininko atspindį, krintantį ant krūmų ir gėlių žiedų...

„Game COMPLYTE!“

Šiaip jau aš nemėgstu kompiuterinių žaidimų, ir tam yra paprastutė priežastis: aš dažniausiai, na, tiksliau, beveik niekad, nelaimiu. Net mano mažoji sesuo ar broliukas mane vienu prisėdimu sugeba aplošti, todėl nemėgstu jų žaisti!.. Aišku, kartais užėina noras laimėti, ir viskas. Prisėdu prie kompiuterio ir žaidžiu, ir žaidžiu, pusvalandį, valandą, bet patiriu arba didžiulį fiasko „Game over!“, arba man paprasčiausiai įgrysta sėdėti prie kompiuterio ir neatitraukiant akių spoksoti į monitorių, kur mane sudrasko, sušaudo, suplėšo į gabalėlius, praryja arba dar nežinia ką padaro... Tiesiog nuobodu. Tačiau vakar, penktadienį, įsijungiau vieną žaidimą, ir visai ne todėl, kad beprotiškai norėčiau laimėti, o ne, na, tiesiog nebuvo ką veikti, o jei ir buvo, tai nieko, kas reikalautų truputėlio daugiau pastangų, daryti nesinorėjo. Pradėjau žaisti. Praėjau vieną lygį, antrą... atsibodo ir žaisti, bet buvo taip tingiu, kad nesinorėjo kažkur eiti ar kažką daryti, taigi žaidžiau toliau.

Taip lygis po lygio skyniausi kelią į priekį... Kol galiausiai didžiulis svyruojantis užrašas kompiuterio ekrane skelbė: „Game COMPLYTE!“. Laimėjau! Pagaliau nors vieną sykį ir aš laimėjau... Ir visgi nebuvo jokio beprotiško džiaugsmo ar pasitenkinimo, atvirksčiai, jutosi kartus nusivylimas: juk laimėjau, dar sykį žaisti šį žaidimą būtų beprasmiška...

Kartais svarbi ne tiek pati pergalė, kiek jos siekimas. Tas troškimas laimėti – užburia ir skatina eiti pirmyn, o pergalė, na, ji tik saldus priedas... Ir taip yra visados. Juk ne tiek pačios atostogos suteikia džiaugsmo, kiek jų laukimas, tos akimirkos, kai planuoji, jog rytais nekelsi kojos iš lovos iki dvyliktos, vartysiesi šiltuose pataluose, kiek širdis geis. Nieko neplanuosi ir nedarysi nieko, ko nenorėsi.

Ne tiek pati idėja žavi, kad turi vaikina, kiek jo siekimas...

Kartais kova yra saldesnė už pačią pergalę, ne tada, kai vėjyje plaikstosi laimėtojos vėliava, o kai skamba ginklai...

Rasa Varžinskaitė

Rausvas svajonių paršelis

Žybsintis saulės spindulių pluoštas prasiskverbė pro plyšelį užuolaidose ir nutūpė ant nosies galiuko – pakuteno jį. Atmerkiu akis. Ilgas ir tingus sekmadienio rytas. Užsimetu baltą chalata ant pečių ir, įsliuogusi į pūkuotas šlepetes su melsvomis akelėmis, atsistuju.

Pasirąžau ir nusižiovauju... Dar plačiau atmerkiu akis.

Žingsnis po žingsnio ir pasiekiu virtuvę. Ramu. Tylu.

– Mažiau, ką čia veiki taip anksti ryte?

– Aš spalvinu dangų! – išdidžiai ištaria mano mažasis broliukas ir protingomis akelėmis pažvelgęs į mane nusišypso.

– A, spalvini dangų... Na, gerai. Tai ir toliau spalvink. Spalvink, spalvink...

Maža galvelė vėl palinksta prie popieriaus lapo, gulinčio ant stalo. Susikaupęs jis brėžia linijas ir pasiėmęs į rankas spalvotą pieštuką užspalvina visą baltą erdvę popieriaus lape.

– Didžiulis tas tavo dangus.

– Dangus ir yra didelis. Jis tęsiasi iki pasaulio krašto, toli toli.

– O kai dangus pasaulio krašte baigiasi, kas tada prasideda? – erziniu jį.

– Kitas dangus, – pamokomai atsako.

– Kaip tai kitas dangus? Dangus gi tik vienas yra.

– O iš kur tu žinai?

– Nes taip žmonės sako, lėliuk. Bet tu ne taip nuspalvinau dangų, mažuti. Matai, ten, aukštai, melsvas melsvas dangus su baltais praplaukiančiais debesėliais. Jis juk taip turi atrodyti, taip jį reikia spalvinti.

– Žinau. Bet mano dangus yra toks.

– Aaa, na, jau jei taip sakai...

– O tu gal nori nuspalvinti dangų kartu?..

– Nuspalvinti... Dangų... Nepyk, širduk, gal kiek vėliau, gerai?

– Aha, – palingavo galvele ir vėl palinko prie piešinėlio.

Dar gerą pusvalandį stovėjau ir žvelgiau į jį... laisvą žmogutį. Jis dar nepiešia taip, kaip moko piešti, jis piešia taip, kaip jam patinka. Mažas, tačiau pats laisviausias žmogeliukas visame pasaulyje, „neįstatytas“ į standartinius rėmus... Tobulas.

Paėmiau keletą spalvotų pieštukų ir išėjau į lauką. Su chalatu. Ir pūkinėmis šlepetėmis. Atsistojau vidury kelio ir iškėlusi rankas su spalvotu pieštuku į viršų pradėjau... spalvinti dangų.

– Noriu, kad šiandien dangus būtų žalias žalias...

Spalvinau ir spalvinau, o galo vis nebuvo matyti. Rankos įskaudo, pasidarė ir šaltoka, bet aš spalvinau ir spalvinau toliau. Vieną debesėlį palikau baltą, kitą nuspalvinau rausvai, o dar kitą juodai... Saulei pripiešiau kasas, ilgas gelsvas kasas...

Ach, tai pats nuostabiausias sekmadienis mano gyvenime! Aš net laiptus į dangų nupiešiau...

Spalvinau ir spalvinau... Nenustebk, jei kokį sykį netyčia pro savo kambario langą pamatysi rausvą paršelį su rusvais kaspinėliais palei ausytes ir nedidukais sparneliais nugaroje, šokinėjantį debesimis. Aš jį irgi nupiešiau...

Riešutai

Saulėta birželio diena. Savaitgalis. Vaikštinėju sau be jokio tikslo, taip smagu kažkur eiti, kažkur keliauti nežinant, kur ta stotelė, kurioje teks sustoti, matyti kažką naujo, grožėtis žaliuojančiais laukais.

Padangėje plasnoja mažieji giesmininkai, kažkur iš miško gilumos ataidi genio stuksenimas, svyruoja vėjo papučiamos medžių šakos, linguoja ir žolių stiebai po kojomis. Nereikia skubėti. Nėra kur skubėti. Šeštadienis, iki pirmadienio daugybė valandų ir minučių. Rytas... Naktis dar negreitai užgoš saulėtą padangę... Aplinkui vien spalvoti laukai, platūs miškai. Einu, ir tiek, žvelgdama į tuos paukščius melsvame danguje.

Ups! Užkliuvau už kurmio iškasto urvelio, žemės paviršiuje supilto rudai juodos žemės kauburėlio. Vos neparkritau, tačiau tai nesukelia nepasitenkinimo, priešingai, veide žaidžia šypsena. Aplinkui nematyti nė gyvos dvasios, todėl galiu šypsotis, kiek tik noriu. Šaunu. Atsiremiu į ažuolą, jis it koks miško karvedys, didelis, galingas, stulbinantis. Stovi pačiame miško priekyje. Įžengiu į miško tankmę. Ausis pasiekia gausybę garsų, zvimbimas, čiauškėjimas, krebždenimas, plasnojančių sparnų sukeltas atgarsis. Tik – –

Pro storas medžių šakas, storus medžių kamienus, samanotą žemės užtiesalą prasiskverbia garsas, išsiskiriantis iš visų kitų, ataidi duslus kūkčiojimas. Kas jį sukelia? Nežinau... Apsidairau aplinkui tikėdamasi ką nors išvysti, tačiau nieko neįprasto nematyti. Gal pasigirdo, juk tokia gausybė sąskambių, o ausys įpratusios prie mašinių ūžesio, žmonių kryžstavimo, reikia laiko sąmonei apsiprasti... Žengiu pirmyn godžiai kvėpdama į save tą gaivų deguonį, prisotintą miško skleidžiamų kvapų. Kūkčiojimas. Tik šįsyk suskambo dar skaudžiau nei pirma. Jis nenustoja skambėti, tai sustiprėdamas, tai susilpnėdamas... Dar syki apsižvalgau, gal ką praleidau?... Žvilgsniu vis ieškodama einu pirmyn. Nieko. Žengiu dar porą žingsnių. Nieko, bet kūkčiojimas nesiliauja.

Sustoju. Užmerkiu akis ir klausausi. Miško ūžesys, medžių dainuojamos dainos... Verksmas. Jis tarsi aštrus peilis, kuriuo atsiriekiu duonos riekę, perpjauna erdvę ir padalina ją į dvi puses: miškas ir dar kažkas... Bet retsykiais tie du dalykai susilieja į vieną ir tada jau nesuvoksi kas ir kur. Klausausi ir einu ten, kur veda tylantis atgarsis.

...žmogus. Kokių trylikos, keturiolikos metų mergaitė sėdi atsirėmusi į liauną medžio kamieną, rankomis užsidengusi veidą. Plaukai kruopščiai supinti į kasą, kuri krinta ant pečių, tik viena sruoga vingiuoja jos smilkiniu, kartais vėjas ją sujudina. Per didelis juodas megztinis su didelėmis baltomis sagomis, šlapi rankogaliai... Ji verkia, gaudžiai rauda, o... šalia jos ant medžio šakos tvirtai pririšta kabaliuoja virvė.

Stoviu. Nežinau, kaip elgtis. Iš lėto žengiu.

Treeekšt!! Nepastebėjau sausos šakos, užmyniau.

Verksmas aptyla, ji beprasmiškai žvelgia į mane stiklinėmis akimis, kuriose niekas neatsispindi... Bandau šyptelti. Sunkiai pavyksta... Tampa nejauku.

– Ką čia veiki? – vos ne vos išsprūdo iš gerklės.

Ji akies krašteliu pažvelgė į kabaliuojančią virvę... Nužvelgė mane. Tyla.

– Kvailas klausimas. Atleisk... O... galiu prisėsti?

Tyla. Vėl nužvelgė mane. Po kokių penkių minučių tylą išsklaidė čiuzančios žolės garsai. Ji šiek tiek pasislinko į šalį, pažvelgė į mane ir apsikabinusi kojas rankomis panardino galvą.

Prisėdau, susigūžiau ir rankomis atsiremiau į žemę... Tuo tarpu vėjas papūtė smarkiau ir virvė palengva pradėjo siūbuoti tai į kairę, tai dešinę. Pirmyn, atgal, pirmyn, atgal...

Tyla. Tylėjome abi. Ji nustojo verkti arba verkė taip tyliai, kad aš negirdėjau, kaip ir tie nykštukai, kurių nepastebi milžinai... Ach, tos pajuodavusios, negyvos akys, jau niekad jos neužmiršiu.

– Pirmas kartas?..

Papurtė galvą ir vėl akis užsidengė rankomis.

– Žinai, čia netoliese auga pats nuostabiausias riešutmedis visame pasaulyje. Gal... norėtum eiti drauge, prisiriešutautume?.. – nesugalvojau ko nors geresnio nei šie žodžiai. O ir pagusti prie pat liepto galo kančios nuvaryto žmogaus – neįmanoma...

*...skanesnių riešutų dar nesu valgiusi, skanumėlis gardumėlis...
O galbūt taip yra dėl to, kad valgėme dviese?*